

Kreativní PRAHA

Zákonné kulturní normy v Evropě

© Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2016

Sekce strategií a politik

KREP – Kreativní Praha!

Všechna práva vyhrazena

AUTOR

Mgr. Blanka Marková, Ph.D.

VZOR CITACE

Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy

Zákonné kulturní normy v Evropě

IPR Praha, 2016

Obsah

Úvod	4
Kulturní legislativa a Evropská unie	6
Zákonné normy v oblasti kultury v jednotlivých státech EU.....	6
Bulharsko	8
Česká republika	9
Dánsko	11
Estonsko.....	12
Finsko	13
Francie.....	14
Holandsko	14
Irsko.....	15
Lucembursko.....	16
Maďarsko	16
Německo	16
Polsko	18
Rakousko.....	19
Řecko.....	20
Slovensko	21
Slovinsko	22
Komparativní analýza měst.....	24
Amsterdam	24
Berlín.....	24
Dublin.....	25
Helsinky.....	26
Kodaň.....	26
Lublaň.....	27
Varšava.....	27
Vídeň.....	28
Tallinn.....	29
Praha.....	30
Kulturní normy Prahy vzhledem k vybraným evropským metropolím.....	31
Závěr a zhodnocení	32
Zdroje	34

Úvod

Kultura obsahuje široké množství různorodých aktivit, je tvořena infrastrukturou a aktéry, tedy lidským kapitálem. Kultura vytváří nepopiratelné dopady na socioekonomický rozvoj a má i svoje politické aspekty a legislativní rámce.

Kultura je spojena s identitou, hodnotovými žebříčky, vzděláním, rodinnými tradicemi a způsobem života. Různé skupiny obyvatel preferují odlišné způsoby života, nosí odlišné oblečení, stravují se ve vybraných restauračních zařízeních, poslouchají jinou hudbu. Tím vyjadřují svoji identitu. Především v dnešní době charakterizované rozvojem IT technologií a zvýšeným konzumem vyjadřují jedinci svoji identitu spotřebou vybraných statků.

Se sociálními aspekty úzce souvisí funkce kultury. Jde zejména o tyto funkce:

- socializační (začleňování člověka do společnosti, tvoření vztahů),
- humanizační (tvorba společenských hodnot),
- výchovná,
- relaxační,
- akumulační (uchovává myšlenky a výtvořiny předchozích generací),
- integrační (vytváří a uchovává sociální řád).

Role umělců byla, je a bude taková, že by měli upozorňovat a reagovat na aktuální dění a problémy. Umělcům je připisována pozitivní role i v procesu regenerace a gentrifikace městských částí (více například Cameron a Coaffee, 2005). O socioekonomickém postavení umělců v zemích EU detailně referuje publikace „THE STATUS OF ARTISTS IN EUROPE“ z roku 2006, kterou pro Evropský parlament vypracoval výzkumný institut ERICarts¹.

Lash a Urry (1994) tvrdí, že velká část přidané hodnoty produktů je v současnosti tvořena symbolickou a estetickou hodnotou, čili že jsou více produkovány symboly než materiální produkty. Praktický užitek i u produktů kulturních a kreativních odvětví (KKO) ustupuje jejich estetické, symbolické a expresivní hodnotě (Mossig, 2004). Zákazníci se čím dál častěji rozhodují na základě designu výrobku, image značky, příběhu spojeného s historií firmy nebo daného výrobku, módy určované celebritymi, jsou ovlivněni lokálními tradicemi nebo projevy sociální zodpovědnosti firmy. Tyto faktory mohou být stejně významné a v mnohých případech i určující pro konkurenceschopnost firem, měst a regionů než samotná cena, technologická úroveň nebo mechanická spolehlivost výrobku. Kreativní odvětví zahrnují všechny aktivity, které mají bezprostřední souvislost s inicializací, tvorbou, zachováním, šířením a zajištěním umění a kultury (Behr, Gad, Kunzmann, 1990). Definice pocházející z Velké Británie zahrnuje do KKO reklamu, architekturu, umění, řemesla, design, módu, video, film a fotografii, hudbu, vizuální a výtvarná umění, vydavatelství, software, počítačové hry, elektronická vydavatelství, radio a televizi (Campbell, 2014).

Růst významu kulturních a kreativních odvětví v rámci národních či městských ekonomik dokumentuje řada studií. Za všechny uvedme například Velkou Británii, kde KKO rostla v letech 1997 až 2007 meziročně o 7 %, zatímco ostatní odvětví maximálně o 3 % ročně (Cooke a DePropis,

¹ http://www.andea.fr/doc_root/ressources/enquetes-et-rapports/51b5afb01bb8d_The_status_of_artists_in_EU.pdf

2011). Růst tato odvětví zaznamenala i v průběhu ekonomické krize. Byla to právě celosvětová ekonomická krize, která v roce 2008 znamenala velké škrty ve veřejných rozpočtech na kulturu. Zastánci konceptu KKO tvrdí, že kulturní sektor generuje zisk, poskytuje pracovní místa, a to nejen v odvětví kultury, ale přináší s sebou i multiplikační efekty, je motorem urbánního rozvoje. Nicméně obhajovat kulturu jako celek a vyžadovat její podporu pouze z veřejných zdrojů není v době omezování veřejných rozpočtů příliš reálné. Existují dva pohledy na vládou podporované kulturní aktivity. První říká, že podpora vlády je nutná pro vytvoření vhodných příležitostí pro kulturní organizace a kreativní jedince. Druhý vyjadřuje obavu, že vláda takto rozšiřuje kontrolu nad kulturními aktivitami a eventuálně může narušovat svobodu umělců a umění obecně, jinými slovy „*more government means less creativity*“ (Healey, 2004, s. 11). Zajišťování kultury jako veřejné služby není bez státní podpory představitelné, jde o obecně přijímaný normativ, kdy kultura představuje něco, co by stát měl podporovat. Ale např. v USA dochází k privatizaci kulturních zařízení, protože veřejná podpora umění a kultury je velmi limitovaná a „přežívají“, tudíž jen ty nejsilnější instituce. Mulcahy (2006) tento jev označuje za „kulturní darwinismus“. V některých evropských zemích jsou prostřednictvím strategií, které nastavují centrální vlády, podporovány kulturní a kreativní průmysly s cílem ekonomického zisku. I veřejnoprávní kulturní instituce jsou, nejen vzhledem k omezeným rozpočtům na kulturu, vedeny k tomu, aby si tvořily vlastní trhy a vychovávaly publikum. Tyto trendy jsou patrné například v Německu či Holandsku.

Rozdělování finančních a dalších prostředků, soustava cílů, zásad, nástrojů a pravidel je součástí kulturní politiky. Kulturní politikou se rozumí „určitý záměr v oblasti kultury, jakási obecná představa toho, jakou roli má v kultuře plnit stát, jaké priority vymezuje v odvětví kultury (Škarabelová, 2007, s. 17). Základní přístup ke koncepci kulturní politiky se v různých politických systémech podstatně liší. Zatímco liberální stát do oblasti kultury příliš nezasahuje, konzervativní politický přístup se snaží o regulaci i v této oblasti. V totalitních politických systémech je obvykle i kultura pod přímým státním řízením, nejinak tomu bylo v Československu před rokem 1989. Kulturní politika není pouze o přímé finanční podpoře, ale jde o širokou škálu různých intervencí. Mezi nástroje kulturní politiky patří nástroje institucionální – ministerstva kultury a jeho odbory; řídicí – státní kulturní instituce, odbory kultury krajů, měst a obcí; legislativní – právní předpisy týkající se oblasti kultury; finanční; nefinanční; marketingové; metodické; společenské aj. (Smolíková, 2008).

V dalších kapitolách jsou blíže představeny existující zákonné normy v oblasti kultury ve vybraných zemích Evropské unie. Podrobněji se zabýváme jak kulturní politikou daných států, tak legislativou v oblasti kultury. Větší pozornost je věnována České republice, Irsku, Německu, Rakousku, Polsku, Dánsku, Finsku, Slovinsku a Estonsku. Jejich hlavní města jsou dále rozpracována ve formě případových studií, v rámci kterých je analyzována existující kulturní legislativa. Komparace kulturních norem evropských metropolí v kontextu kulturní legislativy v Praze a výsledky studie jsou shrnuty v závěrečné kapitole.

Kulturní legislativa a Evropská unie

Kulturní politika EU (a tedy i její nástroje) je specifická mezi dalšími sektorovými politikami EU, a proto si zde nejdříve v krátkosti nastíníme její historický vývoj.

V roce 1951 byla podepsána smlouva zakládající Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO), v rámci něhož fungovala sektorová ekonomická spolupráce s politickým cílem zabránit po zkušenostech s první a druhou světovou válkou dalšímu ozbrojenému konfliktu. Zakládajícími členy ESUO byly Francie, Německo, Itálie, Belgie, Lucembursko a Nizozemí. Od té doby se ESUO rozrostlo a transformovalo přes Evropské hospodářské společenství (EHS) do podoby Evropské unie, do které se integrovala řada států. V roce 1979 se konaly první přímé volby do Evropského parlamentu. Evropský parlament prosazoval, že evropská integrace by měla být založena na kulturních hodnotách. Proto se parlament po prvních přímých volbách v roce 1979 rozhodl vytvořit výbor příslušný pro otázky kultury. V 80. letech v rámci programu „People's Europe“ byla kultura využívána jako nástroj pro sebeuvědomění evropanství prostřednictvím konání různých symbolických akcí (eventů). Kultura byla prezentována jako médium k podpoře integrace trhů, napomáhala porozumění a boření předsudků u obyvatel jednotlivých států (Barnett, 2001).

Parlament zastával po mnoho let stanovisko, že smlouva zakládající EU by měla obsahovat právní základ pro kulturní politiku. S přijetím Maastrichtské smlouvy bylo toto přání nejen splněno, ale parlament navíc získal i další pravomoci v oblasti rozhodování o EU.

V Maastrichtské smlouvě byla explicitně zakázána harmonizace regulace kulturních záležitostí a při uplatňování kulturních politik je využito principu subsidiarity, takže primární zodpovědnost nesou jednotlivé členské státy.

Začlenění explicitní legislativní pravomoci nad kulturou ve smlouvě o EU představuje značnou inovaci v kontextu tvorby rozhodnutí v rámci EU (Barnett, 2001). Nový institucionální kontext vygeneroval politickou příležitost vybudovat nové struktury pro aliance mezi aktéry ze členských i nečlenských zemí. Legislativní úpravu kultury si však každý stát řeší na národní, respektive v případě některých států na regionální úrovni. V současnosti má Evropská unie 28 členských států, přičemž na základě rozhodnutí britských voličů v referendu konaném 23. června 2016 má dojít k ukončení členství Spojeného království Velké Británie a Severního Irska.

Zákonné normy v oblasti kultury v jednotlivých státech EU

Na evropské úrovni neexistuje jednotný střešní zákon upravující kulturu. V této oblasti zůstala legislativa v gesci jednotlivých států podle hesla EU „jednota v rozmanitosti.“

Většina členských států, kromě Velké Británie, Malty, Irska a Kypru, v minulosti podepsala Haagskou Úmluvu na ochranu kulturního dědictví v případě ozbrojeného konfliktu z roku 1954². Jde o jedinou úmluvu s mezinárodním rozsahem zaměřenou výlučně na ochranu kulturního dědictví v ozbrojených konfliktech. Smluvními stranami Úmluvy je 127 států³. Dále je většina států,

² <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001875/187580e.pdf>

³ https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/States.xsp?xp_viewStates=XPages_NORMStatesParties&xp_treatySelected=400

kromě Malty, Lotyšska a Bulharska, signatářem Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO z roku 1970⁴. Na tomto seznamu se nacházejí nejrůznější budovy, hory, jezera, národní parky i celá města. V červenci 2016 bylo na seznamu světového dědictví 1 052 položek. Z toho 814 položek kulturního dědictví, 203 přírodního a 35 smíšeného ve 165 státech světa. Česká republika má na tomto seznamu celkem 12 památek. Další 4 položky má Česko v kategorii nehmotného kulturního dědictví.

Pokud se podíváme na střešní zákony o kultuře řešící kulturu jako celek a nejen dílčí záležitosti, jako je například financování, procesní řízení, ochrana kulturního dědictví nebo jednotlivé oblasti kultury, mají takový zákon v abecedním pořadí Bulharsko, Česká republika, Finsko, Irsko, Maďarsko, Německo, Polsko, Rakousko, Řecko, Slovinsko, ve Španělsku má vlastní kulturní zákon každý region. Ostatní státy řeší legislativní zakotvení kultury buď v rámci ústavy, nebo vůbec. Ústava státu je základní zákon státu a nejvyšší právní norma jeho právního řádu. Ústava je právním výrazem existence státu a vytváří pravidla výkonu státní moci a zaručuje občanům základní lidská práva.

Základní přehled existující kulturní legislativy a signatáře Haagské a UNESCO úmluvy přináší následující tabulka.

Tab. 1 Analýza kulturní legislativy v členských státech EU

Název státu	Střešní zákon o kultuře	Zákon na podporu filmu ⁵	Haagská úmluva	UNESCO
Belgie	ústava	regionální ⁶	1954	2009
Bulharsko	zákon o ochraně a rozvoji kultury	zákon o filmu a televizi	1956	-
Česká republika	ústava, zákon o některých druzích podpory kultury	zákon o audiovizi ⁷	1993	1993
Dánsko	-	filmový zákon 1997	1954 (2003)	2003
Estonsko	ústava a zákon o kulturní nadaci	-	1995	1995
Finsko	zákon na podporu umění	zákon o audiovizi	1994	1999
Francie	zákon o kulturním dědictví	zákon o audiovizuální komunikaci	1954 (1957)	1997
Chorvatsko	ústava	zákon o elektronických médiích	1992	1992
Irsko	zákon o umění 2003	zákon o vysílání 2009	-	2002
Itálie	ústava	dekrety přijímající směrnice EU	1954 (1958)	1978
Kypr	ústava	zákon o radiových a TV stanicích	-	1979
Litva	ústava	zákon o elektronické komunikaci	1998	1998
Lotyšsko	ústava	zákon o elektronických médiích	2003	-
Lucembursko	ústava	zákon o elektronických médiích	1961	2015
Maďarsko	zákon o kultuře 1997	zákon o médiích a masmédiích	1954 (1956)	1978
Malta	ústava	zákon o vysílání	-	-
Německo	zákon na ochranu kulturních statků	ano, státní smlouva o rozhlasu a médiích	1954	2007
Nizozemí	ústava	zákon o médiích 2008	1954 (1958)	2009
Polsko	zákon o organizování kulturních aktivit 1991	ano, 2005	1954 (1956)	1974
Portugalsko	ústava	zákon o TV 2007	1954 (2000)	1985
Rakousko	zákon na podporu umění 1988	ano, 1980, konsolidováno 2015	1954	2015

⁴ <http://www.unesco.org/eri/la/convention.asp?KO=13039&language=E&order=alpha>

⁵ <http://www.epra.org/articles/media-legislation>

⁶ <http://siriuslegaladvocaten.be/en/belgian-media-law-overview-of-main-acts-and-regulations/>

⁷ <http://www.fondkinematografie.cz/o-fondu/povinne-zverejnovane-informace/prehled-zakladnich-predpisu.html>

Název státu	Střešní zákon o kultuře	Zákon na podporu filmu ⁵	Haagská úmluva	UNESCO
Rumunsko	ústava	audiovizuální zákon 2002	1954 (1958)	1993
Řecko	institute a opatření pro kulturní rozvoj 1997	zákon o masmédiích 2007	1954 (1981)	1981
Slovensko	ústava	zákon o vysílání	1993	1993
Slovinsko	zákon o kultuře	audiovizuální zákon	1992	1992
Španělsko	silně regionální	audiovizuální zákon	1960	1986
Švédsko	ústava	radio a TV zákon	1985	2003
Velká Británie	nemají	zákon o komunikacích	-	2002

Zdroj dat: Vlastní zpracování na základě internetových rešerší

Velmi obsáhlé informace o kultuře mají ve svých ústavách Chorvatsko nebo Portugalsko. Velká Británie například nemá ústavu vůbec a řídí se zvyklostním právem a soustavou různých norem a zákonů. Ačkoliv nemá Velká Británie střešní zákon o kultuře, má zákon z roku 1996, který se nazývá *Treasure Act*. Jde o dvanáctistránkový dokument, který upravuje poklady. Ty jsou definovány jako kovové předměty starší 300 let nebo jakékoliv předměty starší více než 200 let a jiné. Tento zákon platí i v Severním Irsku.

Švédsko má 4 základní zákony, které dohromady vytváří ústavu – vládní instrument, akt o nástupnictví na trůn, svoboda tisku a základní zákon a svobodě projevu.

V další části textu jsou popsány vybrané státy, které střešní legislativou disponují nebo upravují statut umělce.

Bulharsko

Bulharsko má desetistránkový střešní zákon o kultuře, který se v překladu nazývá zákon na ochranu a rozvoj kultury. Vešel v platnost v roce 1999, poslední úpravy jsou z roku 2007. Tento zákon stanovuje základní principy a priority národní kulturní politiky, definuje kulturní organizace a jejich činnost. Popisuje, jakým způsobem by obce měly přistupovat k ochraně kulturního dědictví. Dále vymezuje způsob podpory financování kulturních aktivit, umělců a tvůrců, přičemž určuje pravomoci a povinnosti předsedy fondu, který finance rozděljuje a zároveň říká, odkud finanční zdroje určené na rozvoj kultury pocházejí. Zákon také říká, na které aktivity mají být finanční zdroje prioritně vynaloženy.

Článek číslo 2 tohoto zákona nastiňuje základní principy národní kulturní politiky:

- Demokratismus kulturní politiky, svoboda umělecké kreativní aktivity a odmítání cenzury;
- Decentralizace řízení a financování kulturních aktivit;
- Rovnoprávná pozice umělců a kulturních organizací;
- Zachování a obohacování kulturního a historického dědictví, zachování bulharského literárního jazyka, tradic a zvyků;
- Ochrana národní kulturní identity a kultury bulharských komunit v zahraničí;
- Podpora kulturní diverzity a zachování jednoty národní kultury;
- Podpora kulturních průmyslů a uměleckého trhu a stimulace kulturní produkce;
- Rozpoznání, podpora a rozvoj mladých talentů v oblasti kultury;
- Podpora grantů, patronátu a sponzorství v oblasti kultury;
- Rozvoj a optimalizace vzdělávání v oblasti umění a kultury.

Za dočasný vývoz historicky cenných a uměleckých artiklů v Řecku ručí stát prostřednictvím ministerstva financí. Bulharsko na základě existence střešního zákona o kultuře podporuje především tyto aktivity v oblasti kultury:

1. Projekty a program na národní, mezinárodní a lokální úrovni, které mají význam pro tvorbu, zachování a šíření umění a kultury, stejně jako zachování a podporu kulturně-historického dědictví;
2. Vědecko-výzkumné aktivity v oblasti kultury;
3. Podpora kulturních akcí (eventů) a iniciativ národního a mezinárodního významu;
4. Program a projekty na podporu rozvoje mezinárodních kulturních aktivit;
5. Program a projekty pro nové experimentální formy kulturních aktivit;
6. Program a projekty na ochranu svobody akcí (eventů) etnických, náboženských a jazykových komunit;
7. Vzdělávací program a projekty v oblasti kultury, zlepšení a rozvoje kvality vzdělání v oblasti umění a kultury;
8. Kreativní stipendia na podporu mladých a talentovaných autorů a dalších mladých specialistů v oblasti kultury v délce trvání do dvou let;
9. Program a projekty na výzkum, zachování a podporu kulturně-historického dědictví;
10. Program a projekty na ochranu a rozvoj kultury bulharských komunit v zahraničí;
11. Program a projekty ke zlepšení přístupu dětí a mládeže věnovat se kulturním aktivitám
12. Odměny za vynikající výsledky v oblasti kultury;
13. Program a projekty pro stimulaci amatérského umění.

K financování kultury byl v Bulharsku zřízen Národní kulturní fond.

Zdroje:

<http://www.eui.eu/Projects/InternationalArtHeritageLaw/Bulgaria.aspx>

<http://www.culturalpolicies.net/web/bulgaria.php>

Česká republika

V totalitních politických systémech je obvykle i kultura pod přímým státním řízením, nejinak tomu bylo v České republice před rokem 1989. Ať už jde o řídicí a organizační struktury nebo regionální kulturní tradice, Česká republika se musela vypořádat s decentralizací, privatizací a komercializací některých sektorů kultury jako např. hudebního průmyslu, ale i divadel. Ke změně vnímání kultury a novému nastavení kulturní politiky došlo za Pavla Tigrida, který v roce 1996 nechal zpracovat tzv. Bílou knihu, která ve dvou dílech komparovala strategie a postupy kulturních politik států Západní Evropy (Nekolný, 2006). Reformou veřejné správy v roce 1997 došlo k oddělení financování lokálních a regionálních kulturních institucí zřizovaných obcemi či kraji z rozpočtů krajů a obcí od státního rozpočtu.

Podpora rozvoje kultury ze státního rozpočtu probíhá prostřednictvím kapitoly 334 ministerstva kultury. Jako další zdroje financování byly zřízeny také dva mimorozpočtové fondy, a to Státní fond kultury a Státní fond kinematografie. Státní kulturní politika (2009–2014) viděla kulturu jako nástroj pro dosahování hospodářských a politických cílů, tak cíl sám o sobě, tedy akceptovala význam kultury pro rozvoj společnosti i jedince. Primárně se zaměřovala na mapování potřeb kulturních a kreativních odvětví a ekonomický rozměr těchto odvětví. Zabývala se také posílením role kultury v politice vnějších vztahů. Aktualizovaná státní kulturní politika na léta 2015–2020 (s výhledem do roku 2025), respektive Plán implementace Státní kulturní politiky na léta 2015–2020 je rozsáhlý dokument deklarující podporovat mezikulturní dialog, rozvoj kreativity, uchovávat kulturní dědictví, využívat nástrojů eCulture, čímž myslí digitalizaci kulturního obsahu a vytvářet efektivnější prostředí pro podporu kulturních činností. Ze státního rozpočtu plyne necelé 1 % na podporu kulturních aktivit, celého 1 % ze státního rozpočtu by měla kultura dosáhnout v roce 2017, což je závazek vyplývající z programového prohlášení současné vlády. Jde o rozpočet ministerstva bez výdajů na církve, s nimi by to přibližně bylo 1,3 procenta státního rozpočtu.

Ze zákonných úprav, které byly vytvořeny konkrétně pro oblast kultury a zároveň nebyly specificky zaměřené jen pro jeden obor, je možné jmenovat pouze jedinou normu, a to sedmnáctistránkový zákon č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů. *Tento zákon definuje pojem veřejná kulturní služba a hovoří o některých druzích podpory poskytované státem (např. specifikuje nově zavedený titul příspěvek na tvůrčí nebo studijní účely, který poprvé umožnil vyhlásit výběrové dotační řízení na stipendia pro umělce nebo umožňuje udělení státních záruk na vypůjčené předměty, které dosud v českém právním řádu pro oblast kultury chyběly). Zákon rovněž charakterizuje státní příspěvkové organizace v oblasti kultury a umožňuje jejich zřízení, rozdělení, sloučení či zrušení. Popisuje proces pojištění majetku vypůjčeného státní příspěvkovou organizací pro výstavní činnost.* Kulturní politika není ustanovena žádným zákonem. Financování příspěvkových organizací a dotační řízení pro právnické a fyzické osoby jsou dány rozpočtovými pravidly ČR. Stanovení mechanismů zaměřených na podporu kultury z mimorozpočtových zdrojů je obsahem zákona č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury ČR, a zákona č. 241/1992 Sb., o Státním fondu ČR pro podporu a rozvoj české kinematografie.

Přehled zákonných norem, které upravují kulturu v České republice:

- zákon ČNR č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška ministerstva kultury ČSR č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon ČNR č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 496/2012 Sb., o audiovizí, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 237/1995 Sb., o hromadné správě autorských práv a práv autorskému právu příbuzných a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (zrušen k 1. 1. 2014, nadále se však použije ve věcech obecně prospěšných společností vzniklých do 31. 12. 2013)
- vyhláška ministerstva kultury č. 252/1995 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška MF ČR č. 416/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, ve znění pozdějších předpisů

Zdroje:

<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=203~2F2006&rpp=15#seznam>

<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove-prohlaseni-vlady-cr-115911/>

Dánsko

Ministerstvo kultury bylo v Dánsku zřízeno v roce 1961 s cílem zlepšit podmínky pro umění a kulturu, ale nezasahovat do obsahu kultury. Ani úředníci, ani politici nerozhodují o udělování grantů na podporu kultury, nýbrž nezávislé skupiny odborníků, kteří jsou sdruženi v rámci Dánské umělecké nadace (Statens Kunstfond). Nadace byla založena v roce 1964.

Podpora kulturních a kreativních odvětví je v Dánsku na vládní úrovni realizována od roku 2000, kdy byl vydán report „Dánský kreativní potenciál“. Cílem bylo vytvořit novou společnou agendu pro kulturní politiku, obchodní politiku a průmyslovou politiku. Dále se zaměřovali na vytvoření fungující zážitkové ekonomiky. V roce 2007 proběhla reforma v oblasti kultury. Regionální odpovědnost za rozvoj kultury byla přenesena na jednotlivé obce v oblasti administrativy,

politického nastavení a financí. Odpovědnost za 42 státních institucí připadla státu. Kulturní politiky byly také zrevidovány ve světle globalizace, migrace a digitalizace. Aktuální diskuze probíhají nad tématem národní identity v multikulturním světě. Prioritami do roku 2020 jsou znalosti, ekonomický růst, bohatství a kvalita života v propojení na kulturu.

Co se týče zákonů v oblasti kultury, má Dánsko nastavenou legislativu v oblasti ochrany kulturního dědictví, autorského práva a filmu. Netradičními zákony jsou zákon o dobrovolnictví či o vyplácení odměn autorům (spisovatelům, překladatelům, ilustrátorům a v případě úmrtí jejich příbuzným), jejichž knihy se půjčují v knihovnách.

Zdroje:

<http://www.culturalpolicies.net/web/denmark.php?aid=31&cid=1140&lid=en&curl=1>

<http://www.culturelink.org/culpol/denmark.html>

<http://english.kum.dk/services/legislation/>

<http://www.nyulawglobal.org/globalex/Denmark.html>

Estonsko

Pobaltské Estonsko nemá střešní zákon o kultuře. Podpora kultury a kreativity vychází z ústavy. Z ústavy vychází i národní kulturní politika do roku 2020, která má za cíl zachování estonského národa, jazyka a kultury „na věčné časy.“ Národní kulturní politika v 11 stranách textu snoubí tento cíl v harmonii s podporou inovací a otevřenosti kultury. Text národní kulturní politiky může být zajímavou inspirací, proto je zde uvedeno několik bodů:

- Stát vytváří podmínky pro rozvoj kultury.
- Vzdělávání v oblasti kultury musí být realizováno u dětí v co nejnižším věku.
- Vyšší vzdělávání v oblasti kultury musí být v souladu s potřebami trhu a musí být mezinárodně konkurenceschopné.
- Tvorba kulturních politik musí být transparentní.
- Při tvorbách kulturních politik musí být využívány dostupné statistické údaje a vědecké poznání.
- Financování kultury je transparentní.

Obecných bodů je celkem 23. Dále kulturní politika definuje opatření a záměry v jednotlivých odvětvích – architektuře, designu, múzickém umění, filmu, hudbě, literatuře a vydavatelství, vizuálním umění, kulturní žurnalistice a médiích, kulturní rozmanitosti, kulturním dědictví, muzejnictví, knihovnictví, lidové kultuře při respektování specifik v dané oblasti.

Vedle státního rozpočtu je financování kultury řízeno prostřednictvím zákona o Estonské kulturní nadaci (*Cultural Endowment of Estonia Act*). Zákon míří především na podporu kreativců a projektových záměrů, přičemž rozpočet ministerstva kultury je vyčleněn na financování státních institucí a dlouhodobých aktivit, které jsou důležité z hlediska národní kultury.

→ *Zákon o kulturní nadaci*

V Estonsku existuje zákon o Estonské kulturní nadaci od roku 1994, poslední novelizace z roku 2014 je přílohou tohoto dokumentu. Zákon definuje kulturní nadaci jako subjekt veřejného práva s cílem podporovat umění, lidovou kulturu, fyzickou zdatnost a sport a výstavbu a renovaci

kulturních budov při smysluplné akumulaci fondů. Granty kulturní nadace pro jednotlivce jsou ekvivalentní státním grantům. Pro účely tohoto zákona je lidová kultura chápána jako tradiční oblasti lidového umění, aktivity společnosti a neformální vzdělávání.

Zákonem je v Estonsku dáno též udělování cen a rovněž tak přidělování kulturních grantů – zákon o oceněních v oblasti kultury a o kulturních grantech. Celkem ojedinělý mezi ostatními zeměmi je zákon o výkonných umělcích a tvůrčích uměleckých svazích z roku 2004, novelizován 2009.

Zdroje:

<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530102013003/consolide>

<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/521122013003/consolide>

<http://www.kul.ee/en/activities/culture-2020>

http://www.kul.ee/sites/kulminn/files/culture2020_eng.pdf

Finsko

Kulturní politika ve Finsku prochází velkou transformací. Role státu a municipalit je oslabována ve prospěch kulturních institucí a iniciativ. Veřejná správa slouží jako investor kulturní infrastruktury, kulturního vzdělávání, ale očekává, že kulturní instituce budou samy získávat finance pro svůj provoz a další rozvoj. Politika Evropské unie a zejména strukturální fondy vedly k většímu propojení finské kulturní politiky s lokálním a regionálním rozvojem. Ministerstvo vzdělávání a kultury na další léta ohlásilo škrtů v oblasti podpory kultury. Významným zdrojem financí pro kulturní aktivity ve Finsku je národní loterie. V poslední době je velmi rozšířené zakládání různých nadací či transformace kulturních institucí právě na nadace (například Národní galerie).

Legislativa v oblasti kultury je ve Finsku velmi bohatá. Existuje zákon na podporu umění z roku 2012, zákon o financování vzdělávání a kultury, zákon o kulturních aktivitách v obcích a mnohé další. Finsko také prostřednictvím vládních rozhodnutí poskytuje dodatečnou podporu v penzi novinářům a umělcům. Zákon na podporu umění vytvořil systém řízení kultury prostřednictvím národní a regionálních uměleckých rad a zřízením Finského centra na podporu umění.

Finská kulturní politika má tyto cíle:

- Zajistit příznivé podmínky pro práci umělců a kulturních institucí;
- Podpořit zachování a rozvoj kulturního dědictví a kulturních prostředí;
- Zajistit rovný přístup ke kultuře;
- Zvýšit produkci, zaměstnanost a podnikání v kulturním sektoru a posílit kulturní základ společnosti.

Zdroje:

<http://www.culturalpolicies.net/web/finland.php>

http://www.minedu.fi/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/lainsaadaentoe_ja_sopimukset/?lang=en

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm45.pdf?lang=en>

<http://www.culturalpolicies.net/web/finland.php?aid=52>

Francie

Země galského kohouta má jako střešní zákon uveden zákon o kulturním dědictví. Jde o velmi rozsáhlý dokument o 418 stranách. Zákon detailně řeší ochranu kulturního dědictví. Definuje, co je kulturní dědictví, detailně popisuje práva a povinnosti institucí, jako jsou archivy, knihovny, muzea. Dále popisuje procesní průběh vývozu a dovozu kulturního dědictví ze zahraničí.

Pro účely této publikace je mnohem zajímavější postavení umělce v systému sociálního pojištění. Ve Francii mají umělci a tvůrci vlastní agentury zajišťující sociální pojištění. Tato agentura se nazývá pro umělce *Maison des Artistes*, tvůrci (autoři) mají agenturu AGESSA. Umělci, kteří chtějí být členy těchto agentur, však musí splnit určité podmínky – je nutné se registrovat na základě vykonávaných činností a prokázat výši příjmů. U jiných povolání toto není nutné. Pokud tvůrci neprokáží výši svých příjmů, musí do systému sociálního pojištění odvádět paušální částky. Pokud udají svůj příjem, odvody na sociální pojištění se jim upravují dle výše příjmů. Pokud vydělávají méně než minimální čistý roční příjem, od příspěvků jsou osvobozeni.

Zdroje:

<http://www.secu-artistes-auteurs.fr/>

Nizozemsko

Kulturní politika v Holandsku je založena na ideovém směru, že stát by se měl zdržet hodnocení umění. Umění je tedy výsledkem aktivit soukromých osob a různých organizací a nadací, které se věnují kultuře. Vláda převzala roli moderátora kulturních aktivit a patrona veřejného umění a kultury. V Holandsku je kultura na vládní úrovni řešena již od roku 1918, kdy vzniklo ministerstvo vzdělávání, umění a vědy.

Od devadesátých let jsou kulturní organizace vedeny k tomu, aby byly méně závislé na státních dotacích, vytvářely si vlastní trh a pracovaly více s rozvojem publika (i ve smyslu práce s etnickými menšinami). Také finanční krize ještě více snížila kulturní rozpočet a ministerstvo vedlo kulturní organizace k podnikání v kultuře a zdůrazňovalo roli sponzorství a dárcovství privátního sektoru. Od roku 2013 je nicméně v rámci vládních dokumentů zdůrazňována sociální hodnota kultury a kreativity v měnící se společnosti. Za střešní zákon o kultuře lze považovat *The Cultural Policy Act* (zákon o kulturní politice) z roku 1993, který je považován za milník v rámci holandské legislativy. Tento zákon byl potřeba kvůli specifickým platbám vlády na lokální úroveň a do veřejných národních kulturních fondů. Zákon reguluje také finanční vztahy mezi provinciemi a municipalitami.

→ Zákon o kulturní politice

Zákon o kulturní politice z roku 1993 reguluje finanční příspěvky, které jsou nárokovány na základě rozhodnutí kulturní politiky a umožňuje ministrovi zakládat fondy určené k financování umění a kultury. Ministr rozhoduje pouze o výši příspěvků, nerozhoduje, na co jsou alokovány. Vedle *Cultural Policy Act* existují sektorové právní úpravy, které regulují financování vybraných kulturních odvětví. Na podporu vizuálních a užitých umění je zřízen tzv. *Mondriaan Fund*. Ministerstvo vnitra také nastavilo speciální schéma, které nastavuje pravidla při stavbě veřejných budov. V rámci rozpočtů určených na veřejné stavby jde určitá procentuální částka na nákup umění. Například

pokud náklady na stavbu dosahují od jednoho do sedmi milionů eur, 2 % celkových nákladů na stavbu jsou vymezena na nákup umění. Pokud je částka vyšší než 7 milionů eur, jde na umění 1 % a navíc 70 000 eur. Pokud náklady dosahují ještě vyšší sumy, jde na umění 0,5 % z celkového rozpočtu a dalších 120 000 eur. Pokud jsou náklady nižší než 1 milion eur, na umění není vyčleněna žádná částka. Tato iniciativa je platná od roku 1951.

Zdroje:

<http://www.culturalpolicies.net/web/netherlands.php?aid=513&cid=1340&lid=en&curl=52http://dutchculture.nl/en/news/plan-international-cultural-policy-2017-2020>

Irsko

První reakcí irské vlády na potřeby kulturního rozvoje bylo vydání tzv. *Arts Act* v roce 1951. Další vydání přišlo až v roce 1973 a obsahovalo zřízení umělecké rady a možnost čerpání finančních dotací poskytovaných lokální vládou. Odpovědnost za rozdělení financí přešla z vlády na zmiňovanou uměleckou radu o dva roky později. Rada se tak měla stát hlavním hybatelem rozvoje umění v zemi. V roce 1990 došlo ke zvýšení rozpočtu na kulturu o zisky z národní loterie. V roce 1993 byl zřízen vládní institut pro umění, kulturu a Gaeltacht (oblast, kde se hovoří irsky). Tento institut měl na starosti TV a rozhlas, kulturní dědictví, film a irský jazyk. V roce 1995 byla umělecká rada vyzvána k vytvoření prvního plánu pro rozvoj umění. To bylo spojeno i s dvojnásobným navýšením financí pro radu. Menší územní samosprávné celky si začaly najímat specialisty v oblasti umění, aby mohly tento program implementovat a zároveň se připravit na čerpání financí z EU na investice do kulturní infrastruktury. Přejmenovaný vládní institut pro umění, sport a turismus vydal v roce 2003 nový *Arts Act*, který v první řadě konkrétněji definuje umění, dává ministrovi zodpovědnost za podporu umění v Irsku i zahraničí, vyžaduje po místních samosprávách vytvoření rozvojových plánů pro umění. Zlatým rokem pro kulturu v Irsku byl rok 2006, kdy umělecká rada získala na podporu kulturních aktivit takovou částku, o kterou požádala. Bohužel celosvětová ekonomická krize v roce 2008 zapříčinila obrovské škrty v oblasti kultury nejen v Irsku a pozastavila rozvoj kulturních aktivit.

Od ekonomické krize v roce 2008 už nedošlo k vyrovnání podpory umění do výše, která byla alokována před celosvětovou krizí, a kulturní instituce a producenti jsou nuceni hledat finance i mimo veřejný sektor. V současnosti probíhá tvorba strategického dokumentu – první kulturní politiky Irska. Draft textu je přílohou.

→ *Arts Act 2003*

Zastřešující zákon o umění se skládá ze 3 částí – obecné části, která definuje pojmy, vymezení role ministra a zástupců veřejné správy a poslední část se věnuje kulturní radě Irska, která nese označení Chomhairle Ealaíon. Povinnosti a funkce orgánů činných v oblasti kultury jsou rozebrány do detailu a popisují procesní stránku řízení kultury. I přes svoji suchopárnost a popis procesů, obsahuje inspirativní odstavec vymezující pojem „umění“. „Umění znamená kreativní nebo interpretační vyjádření (tradiční nebo současné) v jakékoliv formě a obsahuje vizuální umění, divadlo, literaturu, hudbu, tanec, operu, film, cirkus a architekturu. Zároveň obsahuje jakékoliv médium, které je využito pro tyto účely.“

Zdroje:

<https://www.archaeology.ie/publications-forms-legislation/legislation/>

<https://www.npws.ie/legislation>

<http://www.eui.eu/Projects/InternationalArtHeritageLaw/Ireland.aspx>

<http://www.eui.eu/Projects/InternationalArtHeritageLaw/National.aspx>

http://www.ahrrga.gov.ie/app/uploads/2016/07/culture_2025_framework_policy_document.pdf

Lucembursko

I když Lucembursko nemá střešní zákon o kultuře, stejně jako sousední Francie, jsou zde oba dva státy uvedeny, jelikož upravují statut umělce.

Pro profesionální nezávislé umělce, kteří byli uznáni ministrem jako nezávislí a intelektuálně pracující do státního důchodového systému, v Lucembursku funguje zvláštní systém. Pokud příjem těchto umělců nedosahuje životního minima, kulturní sociální fond poskytuje měsíčně doplatek do minimální mzdy.

Maďarsko

V zemi čardáše a červené papriky neexistuje žádný komplexní zákon o podpoře kultury nebo umění. Ačkoliv zákon CXL z roku 1997 je za něj často označován. Ve skutečnosti zákon upravuje pouze činnosti knihoven, muzeí a místních kulturních aktivit. V roce 1993 byl schválen zákon XXIII, na jehož základě byl vytvořen Národní kulturní fond, který je spravován Ministerstvem vzdělávání a kultury. Základním zdrojem příjmů byla stanovena tzv. kulturní daň ve výši zpravidla 1 % z různých kulturních statků a služeb, z nichž zdaleka nejvýznamnější byl příjem z reklamy.

Dalšími existujícími zákony jsou zákon o archivech, zákon o maďarské umělecké akademii, zákon o maďarském světovém dědictví, speciální zákon o zapůjčených kulturních předmětech. Dále Maďarsko disponuje zákonem o autorských právech, zákonem o mediálních službách a masové komunikaci a mnoha dalšími, které zasahují i do oblasti kultury.

Zdroje:

<http://www.culturalpolicies.net/web/hungary.php?aid=52>

Německo

Spolková republika Německo je zakládajícím státem dnešní EU a skládá se z 16 spolkových zemí. Vzhledem ke komplikované historii Německa, které bylo rozděleno na Východní a Západní, se budeme zabývat kulturní politikou na spolkové úrovni až po sjednocení v roce 1990. Německo se i v oblasti podpory kultury dlouhodobě vyrovnávalo s rozdíly v infrastruktuře a nabídce kulturních aktivit mezi východní a západní částí země. Federální vláda své kompetence v oblasti kultury decentralizovala na vlády jednotlivých spolkových zemí. Státní kulturní politika Německa akcentuje spíše mezinárodní rozměr kultury – vývoz německé kultury, image země v zahraničí apod. Hlavním principem kulturní politiky je dostupnost kultury všem bez rozdílu. Tento cíl se však musí vypořádat s omezeným finančním rozpočtem, a proto jsou kulturní instituce vedeny k vyšší ekonomické efektivitě a zajišťování vícezdrojového financování. V současnosti se čím dál více akcentuje funkce kultury jako ekonomického odvětví, které přináší zisk. Německo se potýká se

stárnutím obyvatelstva, migrací, rychlým nástupem digitálních technologií, což si žádá adekvátní kulturní politiku, která je v současnosti v Německu předmětem debat. Spolková vláda podporuje ze svého rozpočtu kulturu ve výši 1,5 %. Německo nemá střešní zákon o kultuře, ale na spolkové úrovni je platná legislativa, ze které zde je uvedeno několik příkladů.

→ *Zákon na ochranu kulturních produktů (Kulturgutschutzgesetz)*

Zajišťovat a uchovávat kulturní produkty pro další generace je úkolem celého státu i jednotlivých spolkových zemí. Nejde jen o kulturní produkty, které jsou důležité pro Německo, ale jde o kulturní dědictví celého lidstva. Stát je zodpovědný za vytváření zákonů v oblasti ochrany národního dědictví před vyvezením do ciziny a zároveň za ochranu produktů, které byly neprávem do Německa přivezeny a měly by být vráceny do zemí svého původu. Zákon by měl zamezit ilegálnímu obchodu s uměním. Několik zákonů upravujících ochranu kulturního dědictví tak bylo sjednoceno v jeden zákon. Nová legislativa respektuje a zavádí nutná opatření, která jsou dána standardy EU a UNESCO v této oblasti. Cílem je zavést jasnou regulaci dovozu a vývozu kulturních statků a posílit Německo jako zemi s rozvinutým trhem s uměním.

Zajímavé je pověření určeného spolkové úřadu vytvořit internetový portál, kde budou evidovány veškeré kulturní produkty. Tento úkol je součástí zákona na ochranu kulturních produktů z roku 2016, který vede k navrácení neprávem nabytých kulturních statků z jiné země Evropské unie.

Definice kulturního statku (s. 4) – kulturní statek je movitá nebo nemovitá s určitou uměleckou, historickou nebo archeologickou cenou. Může být součástí jiných oblastí kulturního dědictví, především pokud mají cenu paleontologickou, etnografickou, numismatickou nebo vědeckou.

→ *Autorské právo⁸*

Současná německá ministryně kultury se snaží o reformu autorského práva vzhledem k pokračující digitalizaci tak, aby umělci a kreativci mohli využít ze svojí práce a aby byla i v digitálním světě zachována kulturní diverzita. Nejen podle jejích návrhů by měly země EU harmonizovat oblast autorského práva především vzhledem k šíření obsahů na internetu.

→ *Sociální pojištění pro umělce*

Od roku 1983 mají nezávislí umělci a umělkyně, stejně jako publicisté zákonem ustanovený příspěvek na sociální pojištění. Polovinu si platí sami a druhou polovinu požadovaného příspěvku jim dorovnává stát nebo podniky, které díla umělců využívají. Současná koalice se také shodla, že bude udržovat odvody na sociální pojištění umělců na stabilní výši.

→ *Zvláštní ustanovení pro podporu v nezaměstnanosti*

Pro umělce pracující ve filmovém a televizním průmyslu platí vzhledem k jejich specifickým pracovním úvazkům zvláštní ustanovení v oblasti podpory v nezaměstnanosti. Od roku 2009 mají nárok na vyplácení podpory už po půl roce zaměstnání ovšem při dodržení podmínky, že v posledních dvou letech pracovali více než půl roku v rámci nějakého pracovního úvazku. Pro tuto výjimku existuje více podmínek a je časově omezena do 31. 7. 2018.

⁸https://www.bundesregierung.de/Webs/Breg/DE/Bundesregierung/BeauftragtefuerKulturundMedien/kultur/rechtsrahmen/_node.html

Zdroje:

https://www.bundesregierung.de/Webs/Breg/DE/Bundesregierung/BeauftragtefuerKulturundMedien/kultur/kulturgutschutz/_node.html

<http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/kgsg/gesamt.pdf>

<https://www.welt.de/kultur/kunst-und-architektur/article143806716/Denn-die-Gesetzgeber-wissen-nicht-was-sie-tun.html>

<http://www.kuenstlersozialkasse.de/>

https://www.bundesregierung.de/Webs/Breg/DE/Bundesregierung/BeauftragtefuerKulturundMedien/kultur/_node.html

https://www.bundesregierung.de/Webs/Breg/DE/Bundesregierung/BeauftragtefuerKulturundMedien/kultur/kulturwirtschaft/_node.html

Polsko

Vývoj polské kulturní politiky charakterizují v posledních šedesáti letech 2 základní období: reálný socialismus, který znamenal vládnoucí systém jedné strany a plánovanou ekonomiku. Druhé období je liberální demokracie s tržně orientovaným hospodářstvím po roce 1989. Vládou cenzurovaná kultura byla před pádem komunismu podporována ze speciálního Fondu na rozvoj kultury, který byl zřízen v roce 1982. V té době šlo na podporu kulturních aktivit 1,25 až 1,81 % ze státního rozpočtu, podpora to tedy byla více než štědrá. Změna politické situace přinesla i změny v oblasti sociální odpovědnosti státu. Tato odpovědnost byla formulována v nové ústavě Polska. Článek 73 se přímo zabývá kulturou a deklaruje, že *každý občan Polska má právo na svobodnou tvorbu, právo na vědecký výzkum a šíření výsledků, právo na vzdělání a využívání kulturních statků*. Nové principy pro organizování a financování kulturních aktivit byly formulovány v roce 1993 v rámci vládního dokumentu „Principy státní kulturní politiky“. Podle těchto principů měla vláda za úkol podpořit demokracii a posílit roli veřejnosti, usnadnit přístup umělcům a institucím k tržní ekonomice, chránit cenné kulturní statky a facilitovat rozvoj nových forem kulturních aktivit. Cílem kulturní politiky pak měla být decentralizace, poskytování finanční podpory vybraným kulturním institucím a zásadním kulturním akcím (eventům), poskytnout podporu pro rozvoj nestátních kulturních institucí a zajistit finanční mechanismy, které by doplnily existující finanční podporu ze strany státu. Nejdůležitějšími oblastmi státní podpory byla oblast literatury ochrana národního kulturního dědictví a vzdělání v oblasti kultury. V letech 2001–2002 došlo k pokusům o změnu v oblasti řízení a financování kultury, rozpočet na kulturu byl doplněn o příjmy ze státní loterie. K žádné větší změně však nedošlo.

V souvislosti s přípravami na vstup Polska do EU se změnil i přístup k plánování kultury a více se rozvinulo regionální plánování kultury – vznikla Národní strategie pro rozvoj kultury. Od té doby proběhlo několik dalších pokusů o změnu systému financování kulturních aktivit, avšak bez většího úspěchu. Změn k lepšímu doznal management kulturních organizací, což tehdejší ministr vyjadřoval indikátory jako množství financí získaných z fondů EU, polskou participací na programu Evropské hlavní město kultury a velmi silným kulturním programem v rámci polského předsednictví EU.

Současné ministerstvo kultury prosazuje dostupnější kulturu pro marginalizované skupiny, digitalizaci a sdílení kultury na webu. Dále se zaměřuje na rozvoj čtení a plánuje vytvořit zákon na ochranu památek.

→ *Zákon o organizaci a řízení kulturní činnosti*

V Polsku existuje zákon o organizaci a řízení kulturní činnosti z roku 1991, který je základem především pro činnost státních kulturních institucí. V současné době se připravuje nová právní úprava, která by měla řešit organizaci a financování kulturních aktivit v Polsku. Platná právní úprava je velmi silně kritizována, neboť stávající zákon vyšel z centrálního plánování a omezuje fungování moderních kulturních institucí. Podle kritiků důsledkem zákona jsou finančně nestabilní kulturní instituce řízené managementem, který má omezené kompetence. Zákon též demotivuje management hledat jiné zdroje financování v příslušném roce, neboť v roce následujícím by došlo k poklesu státní dotace (Petrová, 2010).

Zdroje:

<http://bip.mkidn.gov.pl/pages/legislacja/prawo-w-dziale-kultura-i-ochrona-dziedzictwa-narodowego.php>

<http://www.eui.eu/Projects/InternationalArtHeritageLaw/Documents/NationalLegislation/Poland/actorganizingrunningculturalactivities.pdf>

Rakousko

Kulturní politika osmimilionového Rakouska prodělala velkou významovou přeměnu, v 70. letech minulého století byla chápána spíše jako sociální politika. V roce 1975 vláda realizovala opatření vedoucí ke stírání rozdílů v úrovni kulturního vzdělání mezi dětmi z města a z venkovských oblastí, což znamenalo nastavení dialogu mezi vládnoucími strukturami a umělci. Od té doby vznikla a etablovala se řada intermediárních institucí, které fungují mimo jiné jako poradní orgány institucí státní správy v oblasti kultury. Osmdesátá léta byla charakteristická velkým počtem pořádaných akcí (events) a tématy sponzorství a privatizace kultury. K 1. lednu 1995 se Rakousko stalo členským státem EU. Rok 2000 znamenal velké škrty v oblasti kultury a státní podpora se orientovala spíše na podporu kulturních a kreativních odvětví. Rok 2007 přinesl posílení podpory kulturního vzdělávání (například vstup do muzeí zdarma všem do 19 let věku), upevnění pozice umělců např. zavedením odlišné výše sociálního pojištění a vybudování sítě poradenských center pro umělce.

V současnosti se kulturní politika zaměřuje na témata, jako jsou kulturní rozmanitost, internacionalizace a podpora mladých umělců především v oblasti daní a autorských práv. Umění a kulturu má centrálně v gesci Ministerstvo pro umění a kulturu. Ze státního rozpočtu Rakouska jde na podporu kultury necelé 1 % (tamtéž). Veřejné kulturní instituce jsou financovány prostřednictvím speciálních zákonů, jako je například zákon o hudebních školách nebo muzeích. Tyto zákony existují jak na národní úrovni, tak na úrovni jednotlivých spolkových zemí.

Na centrální úrovni existuje zákon na podporu umění z roku 1988, poslední novelizace proběhla v roce 2015, rozsah 3 strany. Kromě přímé podpory kultury je v Rakousku právně ošetřena také celá řada nepřímých nástrojů podpory kultury, jako je např. systém sociálního pojištění umělců. V Rakousku existuje Filmový zákon, zákon ustanovující závazné ceny knih (*Bundesgesetz über die*

Preisbindung bei Büchern), vlastní zákon má fond *Salzburger Festspiele*, který reguluje financování akce (eventu) se shodným názvem a dalších kulturních akcí.

→ Zákon na podporu umění

Zákon říká, že Rakousko podporuje umění s vědomím, že přispívá ke zlepšení kvality života. Konkrétně zákon objasňuje, které konkrétní aktivity a jakým způsobem dané aktivity stát podporuje (ať finančně či nefinančně), popisuje předpoklady pro získání podpory a podmínky získání podpory.

Podpora má být mířena především na současné umění, přičemž to by mělo být přístupné všem skupinám obyvatelstva. Konkrétně jde o podporu umělecké tvorby v oblasti literatury, múzických umění, hudby, výtvarných umění, fotografie, filmu, audiovizuální tvorby, stejně jako experimentální druhy umění. Dále uveřejnění, prezentace a dokumentace díla, zachování uměleckých děl a dokumentů a v neposlední řadě instituce, které těmto cílům slouží.

V souladu se zákonem jsou tyto formy podpory:

1. peněžní a věcné dary pro jednotlivé projekty,
2. nákup děl (zejména současného umění),
3. úroková sazba nebo odpisy,
4. renty, úroky a úvěrové dotace,
5. stipendia (zejména pro studium v zahraničí),
6. zadávání zakázek na výrobu děl současného umění,
7. přidělování státních cen, uznání a podpory, stejně jako ocenění za mimořádný umělecký přínos,
8. ostatní peněžní a nepeněžní dary.

Uchazeč musí zaslat žádost a v případě kladného posouzení je s ním uzavřena smlouva. Na podporu nevzniká právní nárok. Veškeré dokumenty, které vzniknou v rámci tohoto zákona, jsou osvobozeny od poplatků za razítka a kolký.

Zákon má pouze 3 strany, ale popisuje jednoduchým jazykem komplexně celou problematiku.

Zdroje:

<http://www.kunstkultur.bka.gv.at/site/8079/default.aspx>

<http://www.kunstkultur.bka.gv.at/DocView.axd?CobId=61726>

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20001060>

<https://www.wko.at/Content.Node/Service/Arbeitsrecht-und-Sozialrecht/Sozialversicherung/Sozialversicherung-fuer-selbststaendig-Erwerbstaetige/Sozialversicherung-der-selbststaendigen-Kuenstler.html>

<http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10009667>

Řecko

Současný trend řecké kulturní politiky směřuje k ekonomizaci kultury. Proto existuje i propojení kultury a cestovního ruchu v rámci jednoho ministerstva, jehož cílem je šíření znalosti o řeckém

kulturním dědictví a maximalizace počtu návštěvníků a turistů. Mezi priority kulturní politiky dále patří modernizace kulturní infrastruktury a podpora rozvoje kreativity.

Povinnosti a organizaci ministerstva kultury a cestovního ruchu definuje prezidentský dekret číslo 191/2003. Zákon 2557/1997 nazvaný *Instituce, opatření a akce pro kulturní rozvoj* obsahuje širokou škálu ustanovení a regulí. Například *nastavuje právní rámce pro fungování národních literárních a jiných cen, prosazuje fixní ceny za knihy, vytvoření nové národní umělecké galerie, nový statut pro Thessaloniki Film Festival a řecké filmové centrum*. Dále obsahuje založení státem vlastněné společnosti, která se má zabývat valorizací kulturního dědictví, audiovizuální a multimediální produkcí – tato organizace se jmenuje Řecká kulturní organizace. Zákon také obsahuje několik odstavců věnovaných autorskému právu.

Řecko má také zákon na ochranu (antických) památek a kulturního dědictví z roku 2002 a další legislativu. Zákon na ochranu památek volá po zavedení přísnějších kontrol předmětů v soukromém vlastnictví a také regulaci trhu s uměním. Definuje předpisy pro archeologický výzkum, včetně kontrol archeologických týmů ze zahraničí.

Zdroje:

http://www.egmus.eu/uploads/tx_usermusstatistic/Greece.pdf

<http://www.culturalpolicies.net/web/greece.php?aid=41>

Slovensko

Na Slovensku neexistuje žádný komplexní zákon o podpoře kultury nebo umění. Vláda SR si ve svém programovém prohlášení na roky 2010–2014 kladla za cíl připravit zákon o financování kultury jako výraz veřejného zájmu podpory kultury na Slovensku. Zákon zatím neexistuje. Jinak je slovenská legislativa na zákony v oblasti kultury bohatá – zákon na ochranu památkového fondu, zákon o knihovnách, zákon o muzeích a galeriích, samostatné zákony jsou i o restaurátorské komoře. Ohledně umění existují zákony o divadelní a hudební činnosti, Slovenském národním divadle, Slovenské filharmonii. Existuje zákon o Fondu na podporu umění z roku 2014, který definuje práva a povinnosti členů odborných komisí, aktivity, na které fond poskytuje dotace, stipendia nebo půjčku.

Slovensko má například také zákon o pořádání kulturních akcí. 1. června 2015 vstoupil v platnost zákon o kulturně-osvětové činnosti, která přispívá nejen k rozvíjení tvořivosti. Obsahuje zajímavá sdělení, proto je zde uvedeno pár odstavců stejně jako odstavec ze zákona autorského.

(1) Kultúrno-osvetová činnosť je činnosť, ktorá svojim pôsobením prispieva k rešpektovaniu ľudských práv a rozmanitosti kultúrnych prejavov, k utváraníu kultúrneho spôsobu života, k zvyšovaniu kultúrnej a vzdelanostnej úrovne obyvateľov Slovenskej republiky a k rozvíjaniu tvorivosti ako základnej kultúrotvornej hodnoty spoločnosti.

(2) Kultúrno-osvetovou činnosťou sa zabezpečuje najmä a) rozvoj kultúrnej identity a medzikultúrneho dialógu na celoslovenskej, regionálnej a miestnej úrovni, b) rozvoj kultúrneho potenciálu obcí a regiónov Slovenskej republiky a rozvoj ich spolupráce a partnerstiev na území Slovenskej republiky a v zahraničí, c) ochrana a rozvoj nehmotného kultúrneho dedičstva, d) rozvoj záujmovej umeleckej činnosti a neprofesionálnej umeleckej tvorby, e) dostupnosť a šírenie

informácií o aktuálnom stave, výskume a vývoji v oblasti kultúry, f) neformálne vzdelávanie v oblasti kultúry a prevencia negatívnych spoločenských javov, g) dostupnosť a šírenie informácií z vedy, techniky, výskumu a vývoja v oblasti astronómie, h) neformálne vzdelávanie v oblasti astronómie. Zřízovateľom kulturně-osvětového zařízení může být buď orgán státní správy, samosprávní kraj nebo obec.

→ Autorský zákon

Autorský zákon je na Slovensku také poměrně nový, z roku 2015. Má 51 stran.

(1) Predmetom autorského práva je dielo z oblasti literatúry, umenia alebo vedy, ktoré je jedinečným výsledkom tvorivej duševnej činnosti autora vnímateľným zmyslami, bez ohľadu na jeho podobu, obsah, kvalitu, účel, formu jeho vyjadrenia alebo mieru jeho dokončenia.

(2) Dielom je literárne dielo, slovesné dielo, divadelné dielo, hudobné dielo, audiovizuálne dielo, dielo výtvarného umenia, architektonické dielo, dielo úžitkového umenia, kartografické dielo alebo iný druh umeleckého diela alebo vedeckého diela, ak spĺňa podmienky podľa odseku 1.

Zdroje:

<http://www.culture.gov.sk/pravne-predpisy-v-oblasti-kultury-19b.html>.

Slovensko

Slovenská kulturní politika prodělala v nedávné minulosti turbulentní změny. Do roku 1953 byla kultura v rukou politiků a sloužila jako nástroj propagandy. Později docházelo k extrémní územní decentralizaci, ale řízení kultury bylo stále v rukou politických buněk. Od roku 1974 do roku 1990 byly kulturní programy realizovány a řízeny kulturními producenty, kteří nebyli součástí státní správy, nýbrž tvořily samostatné organizace. Od roku 1990 je kultura opět v rukou státu. První kulturní normou bylo v roce 1996 vydání *Exercising of the Public Interest in the Field of Culture Act*, která měla vést k demokratizaci a decentralizaci kultury. Změny jsou však spíše v nedohlednu vzhledem k podfinancování kulturního sektoru, „nezávislosti“ umělců, nezájmu kulturních producentů participovat na tvorbě kulturních politik. Rozhodnutí jsou tedy na bedrech zvolených politiků na národní a lokální úrovni. Existují sice různé komory a poradní orgány, ale definitivní rozhodnutí nese ministr.

Až do roku 2004 neexistovala žádná explicitní kulturní politika, až v daném roce byl publikován Národní program pro kulturu 2004–2007. Ten sám o sobě žádné významné změny v řízení kultury nepřinesl. Sektor musel spíše reagovat na jiné výzvy jako privatizaci, reformu veřejné správy, systém veřejných financí. Slovensko se stalo členskou zemí EU v roce 2004 a muselo harmonizovat svoji legislativu. To probíhalo ve dvou oblastech: harmonizací mediální legislativy na základě direktivy *European Television Without Frontiers* a zavedením daně na knihy a audiovizuální materiál. Slovensko však stále čeká na větší strukturální změnu ve veřejném sektoru kultury. I přesto Slovensko disponuje střešním zákonem o kultuře, který obsahuje řadu inspirativních bodů. I ústava Slovenska obsahuje několik bodů věnujících se kultuře. Ústava Slovenska garantuje „svobodu vědecké a umělecké kreativity“ (článek 59). Morální, materiální a další práva jsou garantována výsledkům vědecké, intelektuální, kulturní, umělecké a další kreativity (článek 60). Stát a municipality chrání přírodní a kulturní dědictví. *Ústava dále garantuje svobodu myšlení, projevu*

a vzhledu na veřejnosti, svobodu tisku a dalších forem veřejné komunikace (článek 39). Celková kulturní politika a legislativa v kulturní oblasti je formulována parlamentem Slovinské republiky.

Finance na kulturu pocházejí ze dvou zdrojů – ministerstva kultury, které poskytuje 60 až 70 % celkových zdrojů na kulturní aktivity, zbytek je dofinancován z fondů municipalit.

→ *Exercising of the Public Interest in Culture Act – vydáno 2002*

Akt definuje veřejný zájem na kultuře, způsob řízení kultury a orgány pověřené vykonáváním agendy v oblasti kultury.

Veřejný zájem na kultuře je definován jako zájem na tvorbě, komunikaci a ochraně kulturních produktů (služeb) na národní a lokální úrovni. Do kulturních produktů a služeb jsou řazeny hmotné a nehmotné kulturní dědictví, literatura, divadlo, hudba, vizuální umění, film, audiovizuální umění, nová média, vydavatelství, knihovnictví, kinematografie a další odvětví. V případě nejasnosti, rozhoduje o zařazení mezi kulturní produkty a služby ministerstvo zodpovědné na kulturu.

Profesionálové – živnostníci v oblasti kultury jsou vedeni ve speciálním registru ministerstva.

Veřejný zájem na kultuře by měl být vykonáván při zajištění podmínek pro: kulturní kreativitu, dostupnosti kulturních produktů a služeb, kulturní diverzity, slovinskou kulturní identitu a slovinskou kulturní oblast. Veřejný zájem na kultuře by měl být stanoven zákony a národními a lokálními programy, které nastavují rámec pro rozvoj kultury.

Veřejný zájem má být vykonáván: každoročním exekutivním plánem, veřejnými výzvami a finanční podporou veřejných kulturních programů a projektů, strategickým plánem a výzvami k řízení veřejné kulturní infrastruktury, administrativním rozhodnutím. Občané by měli na formulaci a implementaci kulturní politiky participovat prostřednictvím specialistů a občanských sdružení.

Slovinsko má nezávislou radu pro kulturu. Zákon definuje, jak jsou voleni její členové a jakou má rada zodpovědnost. Dále zákon definuje komoru kultury a její kompetence. Dále existuje expertní poradní komise ministerstva zodpovědného za kulturu.

Podle zákona by stát měl vykonávat veřejný zájem v kultuře:

- zajištěním sjednoceného provozování veřejné služby;
- podporou obcí, které jsou zakladateli veřejných kulturních institucí;
- udělením statusu organizacím, které jsou aktivní ve veřejné službě v oblasti kultury;
- registrací osob samostatně výdělečně činných v oblasti kultury v registru ministerstva kultury;
- tím, že uznává sociální práva (příspěvek na úhradu sociálního a zdravotního pojištění a čestná dotace).

Zákon řeší personální zajištění veřejných kulturních institucí, zabývá se financováním kulturních aktivit, náležitostmi smluv mezi ministerstvem a organizacemi, které získávají veřejnou finanční podporu. Zvláštní ohled se bere na národnostní minority Italů a Maďarů.

Zdroje:

<http://www.culturelink.org/culpol/slovenia.htm>

http://www.mk.gov.si/en/legislation_and_documents/

Komparativní analýza měst

V této části publikace je provedena srovnávací analýza vybraných evropských metropolí, mezi které patří Vídeň, Varšava, Berlín, Amsterdam, Kodaň, Dublin, Helsinky, Tallinn a Lublaň. Selekce měst byla provedena na základě jejich ekonomického výkonu, geografické blízkosti a zejména na základě podobného kulturního kontextu, respektive všechna města leží v členských státech EU. Města byla vybrána s cílem porovnat jejich kulturní legislativu s kulturní legislativou hlavního města Prahy. Jednotlivé případové studie obsahují následující informace:

- rozloha území města,
- počet obyvatel,
- rozpočet města na podporu kulturu celkem a v přepočtu na obyvatele,
- zajímavá data o kultuře ve spojení s cestovním ruchem (pokud jsou dostupná).

Získané údaje jsou souhrnně prezentovány v tabulce a závěry porovnání jsou shrnuty na konci této kapitoly.

Amsterdam

Amsterdam je hlavní město Nizozemska od roku 1808. Nesídlí v něm však parlament, vláda ani královská rodina, tyto instituce mají své sídlo v Den Haag. Amsterdam je v současnosti největším nizozemským městem, je finančním a kulturním centrem země. Ve městě žije necelých 800 000 obyvatel, kteří se hlásí k 177 různým národnostem. Rozloha města činí 219,07 km².

V Amsterdamu je 7 000 památek, 19 divadel, 3 symfonické orchestry, 7 hudebních těles, 50 muzeí s roční návštěvností 5,9 milionů osob. Kultura a kulturní dědictví jsou hlavním důvodem pro návštěvu Amsterdamu.

V kreativních průmyslech pracuje 38 000 osob, v umění a kultuře 11 000. Společností aktivních v oblasti KKO je celkem 12 215.

Na kulturu a rozvoj ekonomických aktivit bylo v roce 2016 vyčleněno celkem 226,8 milionu euro. V roce 2012 šlo 82,6 milionu euro pouze na kulturu. To je 2 787,7 Kč na osobu. Amsterdam je výjimečný mezi všemi sledovanými metropolemi, jelikož je jediným městem, které spojuje kulturní a ekonomické aktivity.

Zdroje:

<https://www.amsterdam.nl/kunst-cultuur/monumenten/monumenten/wet-regelgeving/>
<https://prezi.com/ni0ki3way4vt/cultural-policy-in-amsterdam-benefitting-the-city-and-the-arts/>

Berlín

Berlín je hlavní město a zároveň i spolková země Spolkové republiky Německo. Hlavním městem se stal roku 1991 a od sjednocení Německa patří Berlín k největším městům v Evropě. Je druhým největším městem Evropské unie. Má 3,5 milionu obyvatel a rozkládá se na 891,8 km².

Na základě první berlínské zprávy o kreativních průmyslech z roku 2005 byly nastaveny programy směřující k rozvoji Berlína jako kreativního města. Berlín věnuje na podporu kulturních aktivit téměř 400 milionů euro ročně. 95 % směřuje na 70 dlouhodobě institucionálně podporovaných

kulturních zařízení. V přepočtu tato částka činí 10,8 miliardy českých korun. Na jednoho obyvatele Berlína to činí 3 085 Kč ročně.

Zákonodárnou moc v Berlíně má senát. V Berlíně se dlouhodobě diskutuje o kulturním zákonu – především v rámci politické strany SPD (*Sozialdemokratische Partei Deutschlands*), prozatím jej ale nemají. Jejich cílem je právně ukotvit primární kulturní péči (zejména hudební školy, vyšší odborné školy, knihovny, ale i zahradnické školy) ve veřejném zájmu. Nicméně berlínská ústava⁹ obsahuje povinnost zachování a podpory svobodného uměleckého života (článek 20). Tudíž žádná zákonná regulace kultury na úrovni Berlína neexistuje.

Kompetence a finanční zapojení státu do kultury v Berlíně jsou založeny na zodpovědnosti za celostátní reprezentaci v hlavním městě (Art. 22 Abs. 1, 106 Abs. 8 GG, Berlin/Bonn-Gesetz). Financování pro národ významných kulturních zařízení v Berlíně, stejně jako poskytování prostředků pro fond kultury hlavního města je upraveno smlouvou o financování hlavního města.

Zdroje:

<http://www.spd-pankow.de/ndsh/dl/kulturgesetz-fuer-berlin.pdf>

<https://www.berlin.de/rbmskzl/regierender-buergermeister/senat/richtlinien-der-politik/#kultur>

<https://www.berlin.de/sen/kultur/kulturpolitik/akteure/bund/artikel.80368.php>

Dublin

Dublin, hlavní a největší město Irska. Zaujímá rozlohu 114,99 km² a čítá 495 781 obyvatel. Na kulturu a rekreační aktivity bylo v roce 2015 vyděleno 81,6 milionu euro, to je 4 443 Kč na osobu ročně.

Dublin nechal v roce 2010 rozsáhlou studii o potenciálu kreativních průmyslů ve městě, což byla vůbec první studie dokazující ekonomický benefit kreativních průmyslů pro rozvoj města v Irsku. V Dublinu podle tohoto výzkumu pracovalo přes 77 000 osob v kulturních a kreativních průmyslech. Dublin disponuje rozsáhlým městským rozvojovým dokumentem o 478 stranách, který obsahuje i podporu kultury. V současnosti vzniká nová kulturní strategie, která má nastavovat vizi v oblasti kultury do roku 2021. Mezi kulturní vize města patří mimo jiné:

- Kultura je klíčová pro rozvoj lidského kapitálu a kvalitu života ve městě a na jejím základě vzniká propojení s Irskem, Evropou a světem.
- Vedení, rozvoj a spolupráce, rada města Dublinu bude vytvářet a podporovat příležitosti pro všechny občany, aby mohli ve stejné míře participovat na inkluzivních a různorodých kulturních aktivitách.

Zdroje:

<https://www.dublincity.ie/sites/default/files/content/Planning/DublinCityDevelopmentPlan/Documents/DevelopmentPlanWrittenStatementUpdate.pdf>

<http://www.dublincityartsoffice.ie/content/files/ArtsPlan.pdf>

http://www.dublincityartsoffice.ie/content/files/Dublin_City_Council_Cultural_Strategy_2016-2021.pdf

⁹ <https://www.berlin.de/rbmskzl/regierender-buergermeister/verfassung/>

[https://www.dublincity.ie/sites/default/files/content/Planning/EconomicDevelopment/Documents/Creative Industries Final Report. 05.05.10.pdf](https://www.dublincity.ie/sites/default/files/content/Planning/EconomicDevelopment/Documents/Creative%20Industries%20Final%20Report.%2005.05.10.pdf)

Helsinky

Helsinky, hlavní a nejlidnatější město Finska, největší finský přístav. Byly založeny roku 1550. Jejich centrum leží na malém poloostrovu ve středu Finského zálivu, ale patří k nim ještě poměrně velké území směrem na východ. Rozkládají se na 715,55 km² a mají asi 620 982 obyvatel. V Helsinkách jde na osobu z kulturního rozpočtu 193 eur, tj. 5211 Kč ročně. Helsinky podporují modelové projekty (takové, na kterých participuje veřejnost), rozvoj kulturních institucí, urbánní projekty, mezinárodní mobilitu a rozvoj umění.

V rozvojovém dokumentu Helsinek pro roky 2013–2016 se řada opatření věnuje rozvoji kultury. Důraz je kladen na vzdělání v oblasti kultury a umění pro děti a mládež na základě rovnosti genderu. Důležité pro Helsinky v oblasti tvorby image je i pořádání akcí (events). Mezi základní hodnoty Helsinek patří důraz na lokální obyvatele, ekologie, spravedlnost a rovnoprávnost, ekonomika, inkluze a participace a dobré podnikatelské prostředí.

Zdroje:

<http://www.hel.fi/www/kulke/en/Cultural+policies/the-helsinki-model/>

<http://www.sitra.fi/en/news/carbon-neutral-industry/study-helsinki-capital-region-has-what-it-takes-become-leading>

<http://www.hel.fi/www/Helsinki/en/administration/strategy/strategy/>

Kodaň

Kodaň, hlavní a největší město Dánska, leží na východním pobřeží ostrova Sjælland a částečně na ostrově Amager. Město se rozkládá na 88,25 km² a žije v něm 562 000 obyvatel. Kodaň lze nazvat hlavním městem cyklistů, jelikož je ve městě více jízdních kol než aut. Od roku 2005 Kodaň investovala do cyklistické infrastruktury 1 miliardu dánských korun (3,6 miliard Kč). Navíc místní radnice přislíbila, že od roku 2025 město nebude produkovat uhlík. Ve městě existuje čtvrť Christiánie, která už téměř 40 let vytváří alternativní prostor. „Svobodné město“ Christianii založili v roce 1971 hippies a umělci, kteří odmítli státní kontrolu. Nastěhovali se do bývalých kasáren, kde vytvořili společenství s vlastními podniky, obchody i školami.

Kreativní průmysly jsou jedním z hlavních pilířů ekonomiky Kodaně. Ve městě funguje filmový fond. Rozpočet na kulturu se v roce 2017 plánoval ve výši 191,5 milionů dánských korun, tj. 1226 Kč ročně na osobu.

Zdroje:

<http://www.visitdenmark.com/copenhagen/transportation/green-and-laid-back-capital>

<http://www.coe.int/en/web/interculturalcities/copenhagen>

<http://international.kk.dk/artikel/copenhagen-facts>

<https://www.respekt.cz/spolecnost/nestavte-obchodni-centra-rika-starosta-mesta-ve-kterem-se-zije-nejlepe-na-svete>

Lublaň

Lublaň, hlavní a největší město Slovinska, zaujímá plochu 275 km² a žije zde přibližně 281 000 obyvatel.

Podle slovinské ústavy reprezentují municipalities samovládnoucí lokální komunity. Takových municipalit má Slovinsko 212. Urbánní municipalita má za povinnost zajistit 15 000 pracovních míst, z čehož polovina musí být v terciéru a kvartéru a zároveň je geografickým, ekonomickým a kulturním centrem ve své oblasti (článek 16 *Local Self-Government Act*). Město je součástí sítě kreativních měst (*Creative Cities Network*) a městem literatury, kterým byla jmenována UNESCEM v roce 2015. Od roku 2011 je Lublaň městem uprchlíků, poskytuje azyl spisovatelům a umělcům v politickém exilu.

Za financování umění a kultury je ve městě zodpovědná komise pro kulturní aktivity a městská rada. Oddělení pro kulturu funguje jako řídicí a profesionální útvar, který má na zodpovědnost veřejné kulturní instituce a neziskové kulturní organizace. Poskytuje kreativní prostředí pro kulturní asociace, skupiny a jednotlivce a zároveň podporuje amatérské aktivity. Dále se stará o kulturní dědictví, místní památky a kulturní infrastrukturu. Cílem Lublaně je dostat se na evropskou a globální kulturní mapu. Prvním krokem bylo udělení titulu UNESCO – město literatury – a dalším cílem je získání titulu Evropské hlavní město kultury pro rok 2025.

Co se týče legislativy, *všechny municipality ve Slovinsku jsou povinny respektovat zákony na národní úrovni*. Slovinsko má strategický rozvojový dokument pro léta 2016–2019, který obsahuje i podporu kultury a kreativních průmyslů (z rozhovoru s Matejou Demšič, vedoucí odboru kultury města).

V roce šlo na kulturní aktivity 25,8 milionu euro, to je 2 479 Kč na osobu.

Zdroje:

<http://www.greenljubljana.com/>

http://www.mk.gov.si/en/areas_of_work/culture_and_media_inspectorate_of_the_republic_of_slovenia

http://www.unesco.org/culture/natlaws/media/pdf/slovenia/slov_order_promulgation_culturalheritage_protection_act_engtof.pdf

<http://www.nyulawglobal.org/globalex/Slovenia.html>

http://www.mk.gov.si/en/legislation_and_documents/

http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Zakonodaja/Predpisi_v_prip_ravi/2013/NPK_2014-2017/Summary_NPK_2014-2017_AN.pdf

Varšava

Varšava, hlavní a největší město Polska, v roce 2014 měla 1 726 581 a s okolní aglomerací 3 003 000 obyvatel. Leží ve středním Polsku v historickém Mazovsku na středním toku Visly ve Varšavské kotlině v průměrné výšce 100 metrů n. m. Rozkládá se na 517,24 km².

Ve Varšavě funguje 19 knihoven, které město dotuje částkou 85,5 milionu zlotých ročně. 18 divadel získává dotaci 94,8 mil. zlotých, 5 muzeí dostává 42,8 mil. zlotých. Na podporu kulturních

aktivit je každoročně alokováno 495 milionů zlotých, to jsou 2,9 miliardy Kč, v přepočtu na osobu 1 720 Kč.

V zákoně o hlavním městě z roku 2002, který má 13 stránek, je odstavec zabývající se kulturou:

Odpovědnost hlavního města jsou místní záležitosti, zejména:

- 1) rozvoj a vyhledávání lokálních zdrojů;
- 2) provoz a rozvoj vzdělávacích, kulturních, společenských zařízení, rekreačních zařízení, sportovních zařízení a atraktivit cestovního ruchu, a to v rozsahu stanoveném statutárním městům.

Zdroje:

<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20020410361>

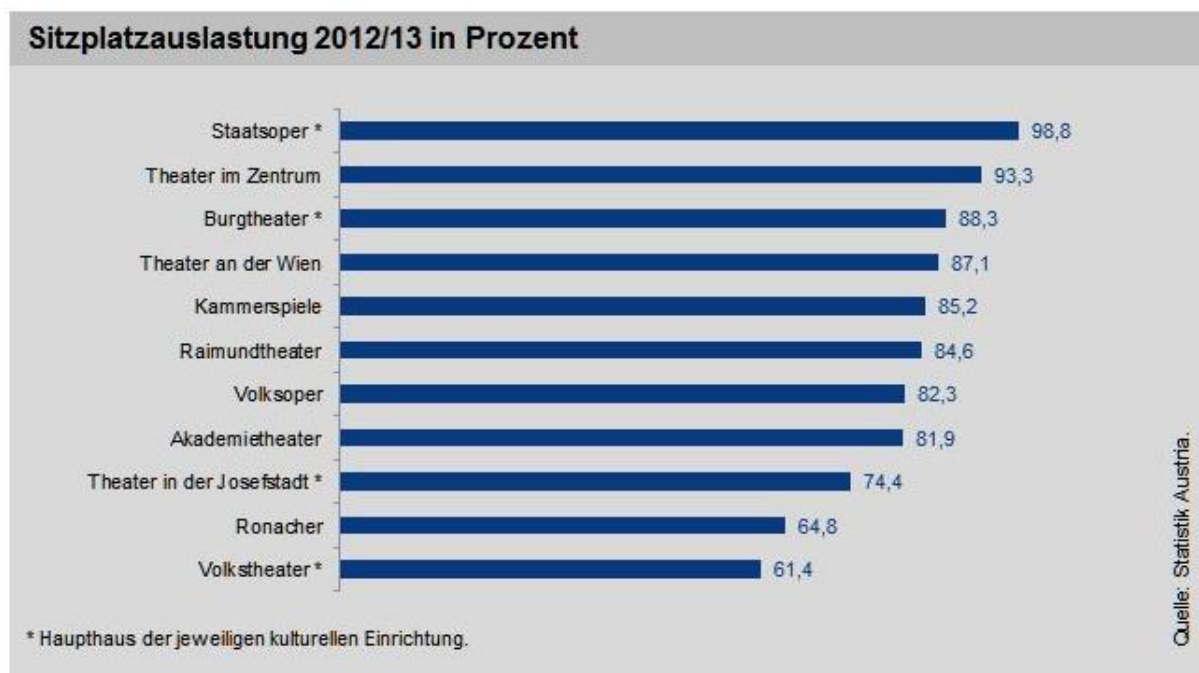
Vídeň

Vídeň, hlavní město Rakouska, současně také statutární město a zároveň od 1. ledna 1922 jedna z jeho spolkových zemí je zcela obklopená územím spolkové země Dolní Rakousy. Vídeň je opakovaně vyhlášována za nejlepší město pro život. Na rozloze 414,87 km² dosahoval k 1. říjnu 2015 počet obyvatel 1 826 030 osob.

Vídeň je proslulá kulturou, muzei a galeriemi. Historické centrum Vídně bylo v roce 2001 zapsáno na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Zároveň také město cíleně podporuje rozvoj živé kultury, realizuje velké infrastrukturní projekty a vytváří vhodné podmínky pro rozvoj kreativních průmyslů. Vídeň se hlásí k integrační kulturní politice, která podporuje rozmanitost. Kulturní politika zahrnuje hospodářskou politiku, politiku zaměřenou na lokalitu, marketing města. Nicméně se brání ekonomizaci kultury. Směřování kultury bylo definováno v dokumentu *Wien denkt weiter*.

Rozpočet na kulturu v roce 2015 činil 197,3 milionu euro, což je cca 5,3 miliardy korun českých, to znamená 2 917 Kč na obyvatele Vídně ročně.

Obr. 1 Návštěvnost kulturních zařízení ve Vídni v letech 2001–2013

Zdroj: <https://www.wien.gv.at/statistik/lebensraum/rtf/sitzplaetze.rtf> , 2016

Co se týče kulturní legislativy na úrovni města, existuje zákon o kinech z roku 1955 (poslední úprava 2014), filmový predikát – uznávací nařízení, vyhlášení vídeňského magistrátu o místně specifických nařízeních pro pořádání trhů, zákon o archivech, zákon o muzeích, zákon o tanečních školách a zákon regulující reklamní plochy. Zákon regulující kulturu na úrovni města neexistuje.

Zdroje:

<https://www.wien.gv.at/kultur/abteilung/gesetze.html>

<https://www.wien.gv.at/statistik/lebensraum/tabellen/museum-besuche-zr.html>

<http://wien-denkt-weiter.at/>.

Tallinn

Tallinn je hlavní město Estonska a přístav na jižním pobřeží Finského zálivu Baltského moře. Rozkládá se na 159,2 km² a žije v něm 429 899 obyvatel. Základním právním dokumentem ve městě je *The Local Government Organisation Act*, na jehož základě vznikl i rozvojový plán Tallinnu, který obsahuje strategické cíle a vizi i v oblasti kultury. Hlavním cílem je podpora národní kultury, která je moderní, rozvíjející se a inkluzivní, co se mladé generace týká. Důležitá je také participace minorit na kulturním životě. Vedle rozvoje konkurenceschopné profesionální kultury musí být zajištěny i příležitosti pro amatérské kulturní aktivity a občanská sdružení. V oblasti kulturního dědictví je důležitá hodnota historické městské zástavby Tallinnu včetně Starého Města, které je zapsáno v dědictví UNESCO. Rozvojový plán také definuje strategické investiční objekty, mezi něž patří muzea, ale také například Tallinn Creative Hub. Však také Tallinnská strategie pro rozvoj podnikání a inovací uvádí servisní odvětví a zejména kreativní odvětví jako klíčové rozvojové sektory.

Hlavním právním dokumentem, který reguluje ochranu Starého Města, je *Heritage Conservation Act* a Statut tallinnského Starého Města. Tyto dokumenty vysvětlují termín „monument“ jako

místo, budovu nebo objekt kulturní hodnoty a definují podmínky zachování monumentů. Dále popisují práva a povinnosti vlastníků monumentů jak v „zakonzervované“ oblasti Starého Města, tak v blízkém sousedství. Nicméně současná legislativa se zaměřuje hlavně na zachování fyzického prostředí a méně už na zachování tradičního prostoru pro život. Legislativu je proto dle „Komplexního plánu řízení Starého Města v letech 2014–2021“ (81 stran) nutné aktualizovat. Rozpočet na kulturu je cca 20,1 milionu euro ročně, což je 1 262 Kč na jednoho obyvatele Tallinnu.

Zdroje:

<http://www.tallinn.ee/ettevotjale/Tallinn-Enterprise-and-Innovation-Strategy-2014-2018.pdf>

http://www.tallinn.ee/Tallinna_Arengukava_ENG_preview_veebi

<http://www.tallinn.ee/Tallinn-Old-Town-mgm>

Praha

Praha je hlavní a současně největší město České republiky a 15. největší město Evropské unie. Je sídlem velké části státních institucí a množství dalších organizací a firem. V současnosti se rozkládá na území 496 čtverečních kilometrů a má přes 1,2 milionu obyvatel.

Praha v roce 2015 věnovala na kulturu cca 1,5 miliardy, což je 1 203 Kč na jednoho obyvatele.

V roce 2017 Praha vyčlenila na kulturu a cestovní ruch na “běžné výdaje” 1,6 mld. Kč.

Praha má několik legislativních dokumentů – od zákona o hlavním městě Praze přes nařízení vlády (například o Památkové rezervaci v hl. m. Praze, o prohlášení území ucelených částí vybraných měst a obcí s dochovanými soubory lidové architektury za památkové rezervace), až po vyhlášky o památkových zónách a další. Střešní zákon o kultuře nemá. Řadu věcí reguluje zmíněný zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů.

→ Zákon o hlavním městě Praze

V paragrafu 16 se hovoří o samostatné působnosti hlavního města Prahy, do které patří i „vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů. Jde především o uspokojování potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.“ Dle paragrafu 18 do samostatné působnosti městské části náleží „oprávnění městských částí zakládat, zřizovat a rušit právnické osoby a organizační složky potřebné pro jejich rozvoj a pro uspokojování potřeb občanů městských částí, a to pro odvoz a likvidaci tuhých komunálních odpadů, údržbu veřejné zeleně, sociální služby, kulturní činnost, sport, rekreaci a cestovní ruch, správu bytového fondu, základní školy, zařízení jim sloužící a předškolní zařízení, zřízení jednotky dobrovolných hasičů, jakož i úkoly vyplývající z funkce jejich zakladatele a zřizovatele.“

Hlavní město Praha může ukládat povinnosti jen obecně závaznou vyhláškou „pro pořádání, průběh a ukončení veřejnosti přístupných sportovních a kulturních podniků, včetně tanečních zábav a diskoték, stanovením závazných podmínek v rozsahu nezbytném k zajištění veřejného pořádku.“

Co se týče financí – Zastupitelstvu hlavního města Prahy je vyhrazeno rozhodování o poskytování dotací nad 200 000 Kč občanským sdružením, humanitárním organizacím a jiným fyzickým a právnickým osobám působícím v oblasti mládeže, tělovýchovy a sportu, sociálních služeb, požární ochrany, kultury, vzdělávání a vědy, zdravotnictví, protidrogových aktivit, prevence

kriminality a ochrany životního prostředí, dále o bezúplatných převodech movitých věcí včetně peněz tuzemským právníkům a fyzickým osobám na vědu, výchovu a vzdělávání, na charitativní, sociální, zdravotnické a ekologické účely a na podporu rozvoje kultury, tělesné výchovy a sportu v celkové částce vyšší než 2 000 000 Kč ročně jednomu a témuž subjektu, s výjimkou poskytování jednorázových sociálních výpomocí občanům a s výjimkou darování ztracených a opuštěných zvířat fyzickým a právníkům osobám.

Rada hlavního města Prahy může rozhodovat o poskytování dotací nepřesahujících 200 000 Kč v jednotlivých případech občanským sdružením, humanitárním organizacím a jiným fyzickým a právníkům osobám působícím v oblasti mládeže, tělovýchovy a sportu, sociálních služeb, požární ochrany, kultury, vzdělávání a vědy, zdravotnictví, protidrogových aktivit, prevence kriminality a ochrany životního prostředí.

Zdroje:

http://pamatky.praha.eu/jnp/cz/pravni_predpisy_dokumenty/pravni_predpisy/index.html

Kulturní normy Prahy vzhledem k vybraným evropským metropolím

Žádné z analyzovaných měst nedisponuje střešním zákonem o kultuře. Směřování místní kultury je určeno na základě rozvojových a strategických dokumentů nejen v oblasti kultury, ale celkového rozvoje města. Některá města mají kulturu zakotvenu v zákonu o hlavním městě (Praha, Berlín).

Vysoký počet zákonů upravujících například provoz tanečních a hudebních škol nebo kin má Vídeň. Kultura se jinak řídí strategickým kulturně-politickým dokumentem *Wien denkt weiter*. Estonský Tallinn má kromě zákona o řízení města také zákon zakonzervování kulturního dědictví, který má za cíl ochranu fyzické struktury Starého Města, nicméně je kritizován, protože namísto obyvatel řeší zejména budovy.

Ze sledovaných měst nejvyšší obnos financí putuje na podporu kultury ve finských Helsinkách, nejméně dotací na kulturu dává Praha. Mezi sledovanými městy je v oblasti kultury asi nejzajímavější holandský Amsterdam, který propojuje kulturu s podporou ekonomických aktivit a tyto dvě oblasti dokonce spojuje jeden úřad na místní radnici.

Tab. 2 Rozpočet města na podporu kultury v přepočtu na obyvatele

Město	Rozpočet města na podporu kultury (v Kč, na 1 obyv.)
Amsterdam	2 787
Berlín	3 085
Dublín	4 443
Helsinky	5 211
Kodaň	1 226
Lublaň	2 479
Praha	1 203
Tallinn	1 262
Varšava	1 720
Vídeň	2 917

Zdroj: Webové stránky jednotlivých měst, údaje pocházejí z roku 2015

Většina ze sledovaných měst má kromě kulturních politik také specifické dokumenty o stavu kulturních a kreativních průmyslů, popřípadě strategie vedoucí k jejich podpoře a rozvoji (Berlín, Dublin, Tallinn).

Tab. 3 Přehled legislativy a rozvojových dokumentů na úrovni měst

Město	Střešní zákon o kultuře	Strategie na rozvoj KKP	Dílčí zákony v oblasti kultury
Amsterdam	ne	ano společně s KKP	-
Berlín	ne, berlínská ústava	Zpráva o KKP	ne, pouze dílčí nařízení
Dublin	ne	ano	-
Helsinky	ne	strategie rozvoje kulturní krajiny, strategie kulinařské kultury	-
Kodaň	ne	ne, studie Dánský kreativní potenciál z roku 2000	-
Lublaň	ne	ano	-
Praha	zákon o hl. městě	Význam KKP v Praze – Němec, 2015	ano
Tallinn	organizační zákon místní vlády	ano	ano, konzervační zákon
Varšava	zákon o hl. městě	ano	-
Vídeň	ne	ano <i>Wien denkt weiter</i>	ano, zákon o taneční škole, zákon o kině aj.

Zdroj: vlastní zpracování na základě zdrojů uvedených výše v textu

Závěr a zhodnocení

Rešerše v oblasti národních kulturních legislativ v členských státech EU a vybraných metropolích přinesla řadu zjištění. Vzhledem k neexistující střešní legislativě upravující kulturu na evropské úrovni, jsou u členských států EU vykazovány velké rozdíly v úrovni kulturních legislativ platných na národní nebo regionální úrovni. Odlišnosti jsou zapříčiněny rozdílným historickým vývojem dané země, současným politickým nastavením, složením obyvatelstva a podobně. Velká Británie například nemá ani státní ústavu a legislativu tvoří jak zvykové právo, tak řada zákonů a dokumentů. Na druhou stranu například Španělsko má obrovské množství zákonů upravujících kulturu a její dílčí odvětví v každém regionu.

Pokud se podíváme na střešní zákony o kultuře řešící kulturu jako celek a nejen dílčí záležitosti, jako je například financování, ochrana kulturního dědictví nebo jednotlivé oblasti kultury, mají takový zákon (v abecedním pořadí) Bulharsko, Česká republika, Finsko, Irsko, Maďarsko, Německo, Polsko, Rakousko, Řecko, Slovinsko. Ostatní státy řeší legislativní zakotvení kultury buď v rámci ústavy, anebo vůbec. Za inspirativní země v oblasti kulturní legislativy lze na základě analýzy zvolit Rakousko a Slovinsko, které disponují střešními zákony o kultuře. Slovinský zákon obsahuje několik částí, které se opakují i v legislativách dalších zemí.

Zákony většinou obsahují tyto části:

- Úvod
- Definici termínů
- Výčet priorit kulturní politiky
- Podporované oblasti a aktivity – obsahová stránka věci
- Kdo o podpoře rozhoduje – procesní stránka věci
- Finanční zdroje a jejich řízení

Dále byla porovnána kulturní legislativa ve vybraných evropských metropolích – Amsterdamu, Berlíně, Dublinu, Helsinkách, Kodani, Lublani, Tallinnu, Varšavě a Vídni. Žádné ze sledovaných měst nemá střešní zákon o kultuře. Města se řídí buď zákonem o hlavním městě, nebo národní legislativou, potažmo prioritami kulturních politik a rozvojových dokumentů. Řadu zákonů na městské úrovni upravujících dílčí oblasti má Vídeň (zákon o archivu, muzeích, zákon o tanečních školách), dále Praha nebo Tallinn (zákon o zakonzervování Starého Města).

Součástí této studie je obsáhlá přílohová část, která obsahuje stažené citované dokumenty, znění zákonů, rozvojové strategie a dokumenty související s textem.

I přes neoddiskutovatelné efekty kultury leží priority států v jiných oblastech a na rozvoj kultury připadá minimální podíl státního rozpočtu. Například v České republice podpora kultury nedosahuje ani 1 % státního rozpočtu, jak je běžné v evropských zemích.

Některé země (Německo, Maďarsko, Estonsko) s úspěchem využívají modelu mimorozpočtových kulturních fondů ustanovených zákonem. I v České republice podobné fondy existují. Co se týká financování kultury v jednotlivých sledovaných metropolích, i zde existují velké rozdíly. Zatímco finské Helsinky vydávají na podporu kulturních aktivit na občana v přepočtu 5 211 Kč ročně, v Praze je to jen 1 203, nejméně ze všech sledovaných měst.

Zdroje

- BARNETT, C. Culture, policy and subsidiarity in the European Union: From symbolic identity to the governmentalisation of culture. In *Political Geography*, Vol. 20, No. 4, 2001, pp. 405–426. ISSN: 0962-6298
- BEHR, V., GNAD, F., KUNZMANN, K. R. *Kulturwirtschaft in der Stadt*. Band 53. Dortmund: Universität Dortmund, Institut für Raumplanung, Dortmunder Beiträge zur Raumplanung, 1990. ISBN: 3-88211-067-8
- CAMPBELL, P. "Imaginary Success? — The Contentious Ascendance of Creativity." In *European Planning Studies*, Vol. 22, No. 1, 2014, pp. 995-1009.
- CAMERON, S., COAFFEE J. Art, Gentrification and Regeneration - From Artist as Pioneer to Public Arts. *European Journal of Housing Policy*, Vol. 5, No. 1, 2005, pp. 39-58.
- COOKE, P., DE PROPRIIS L. a kol. A Policy Agenda for EU Smart Growth: The Role of Creative and Cultural Industries. In *Policy Studies*, Vol. 32, No. 4, 2011, pp. 365–375. ISSN: 0144-2872
- HEALEY, P. Creativity and urban governance. In *Policy studies*, Vol. 25, No. 2, 2004, pp. 87–102. ISSN: 0144-2872
- LASH, S., URRY, J. *Economies of Signs and Space*. London: Sage, 1994. ISBN-13: 978-0803984721
- MOSSIG, I. Steuerung lokalisierter Projektnetzwerke am Beispiel der Produktion von TV-Sendungen in den Medienclustern München und Köln. In *Erdkunde*, Vol. 58, No. 3, 2004, pp. 252–268. ISSN: 0014-0015
- MULCAHY, V. K. Cultural Policy: Definitions and Theoretical Approaches. In *The Journal of Arts Management, Law and Society*, Vol. 35, No. 4., 2006, pp. 319–330. ISSN: 1063-2921
- PETROVÁ, P. Srovnání vybraných kapitol národních profilů, 2010. Dostupné z: http://www.idu.cz/media/document/srovnani-vybranych-kapitol-narodnich-profilu_autorka-p.pdf
- SMOLÍKOVÁ, M. *Management umění*. Praha: Vysoká škola uměleckoprůmyslová, 2008. ISBN: 9788086863245
- ŠKARABELOVÁ, S., NESHYBOVÁ, J. *Ekonomika kultury a masmédií*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 210 s. ISBN 978-80-210-4267-4

Zákonné kulturní normy v Evropě

Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy

Vyšehradská 57, 128 00 Praha 2

AUTOR

Mgr. Blanka Marková, Ph.D.

KONZULTANTKY NA STRANĚ ZADAVATELE

MgA. Šárka Havlíčková

MgA. Olga Škořochová Bláhová

JAZYKOVÁ KOREKTURA PhDr. Nataša Macháčová

SAZBA Mgr. Linda Krajčovič

první vydání / 35 stran

© IPR Praha, Praha, 2016

Zákonné kulturní normy v Evropě

vydal v roce 2016 v Praze

Institut plánování a rozvoje

hlavního města Prahy